

O'QITUVCHINING KASBIY MAHORATI VA PEDAGOGIK QOBILIYATLARI O'RTASIDAGI BOG'LIQLIK

Mahmudova Zilola Yoqub qizi

Shahrisabz davlat pedagogika instituti

Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
(boshlang'ich ta'lim) yo'nalishi, 1-kurs magistranti

mahmudovazilolaxon@gmail.com

(88) 802 44 06

<https://doi.org/10.5281/zenodo.14882585>

ARTICLE INFO

Received: 11th February 2025

Accepted: 12th February 2025

Published: 17th February 2025

KEYWORDS

*o'qituvchi, kasbiy mahorat,
pedagogik qobiliyat, innovatsion
yondashuvlar, interfaol metodlar.*

ABSTRACT

Ushbu maqolada o'qituvchining kasbiy mahorati va pedagogik qobiliyatlari o'rtasidagi bog'liqlik tahlil qilinadi. O'qituvchining kasbiy mahorati samarali ta'lim jarayonini tashkil etishda muhim omil hisoblanadi va uning pedagogik qobiliyatlari bilan bevosita bog'liqdir. Tadqiqotda o'qituvchining kasbiy mahoratini oshirishda innovatsion yondashuvlar, interfaol metodlar va amaliy tajribalar muhim rol o'ynashi ta'kidlanadi.

KIRISH

Ta'lim sifati va samaradorligi bevosita o'qituvchining kasbiy mahorati va pedagogik qobiliyatlariga bog'liq. Zamonaviy ta'lim tizimi o'qituvchidan nafaqat o'z fanini mukammal bilishni, balki innovatsion yondashuvlardan foydalana olish, o'quvchilar bilan samarali muloqot o'rnatish va ularning qobiliyatlarini rivojlantirishni talab qiladi. O'qituvchining kasbiy mahorati uning nazariy bilimlari, amaliy ko'nikmalari va pedagogik faoliyatida qo'llay oladigan innovatsion metodlari bilan belgilanadi.

Pedagogik qobiliyat esa o'qituvchining o'quvchilar bilan ishlashdagi shaxsiy va kasbiy fazilatlari majmuasini ifodalaydi. Didaktik qobiliyat, kommunikativ mahorat, psixologik moslashuvchanlik va tashkiliy qobiliyat o'qituvchining pedagogik faoliyatida muhim o'rin tutadi. Bu qobiliyatlarning rivojlanganligi o'qitish jarayonining samaradorligini oshiradi va o'quvchilarning bilim olishga bo'lgan qiziqishini kuchaytiradi.

Ushbu maqolada o'qituvchining kasbiy mahorati va pedagogik qobiliyatlari o'rtasidagi bog'liqlik tahlil qilinadi. Shuningdek, ularni rivojlantirish yo'llari, innovatsion yondashuvlarning ta'siri va pedagogik faoliyat samaradorligini oshirish usullari ko'rib chiqiladi. Tadqiqot natijalari ta'lim jarayonini takomillashtirishda muhim ahamiyat kasb etadi.

TADQIQOT OBYEKTI

Ushbu tadqiqotning obyekti – boshlang'ich ta'lim tizimidagi o'qituvchilarning kasbiy mahorati va pedagogik qobiliyatlari hamda ularning o'zaro bog'liqligi.

Tadqiqot davomida boshlang'ich sinf o'qituvchilarining kasbiy mahorati va pedagogik qobiliyatlari ta'lim jarayonining samaradorligiga qanday ta'sir qilishi tahlil qilinadi. Shu bilan birga, ta'lim sifatini oshirishda innovatsion metodlarning o'rnini ham o'rganiladi.

Yuksak malakali o'qituvchining kasbiy mahoratini shakllantirish yo'llari har xil bo'lishi mumkin. Bo'lajak o'qituvchi o'z kasbiy mahoratining shakllantirilganligini bildiruvchi kasbiy bilim, malaka va ko'nikmalar yig'indisiga, pedagogik muomala madaniyatiga ega bo'lishlik kasbiy - pedagogik omilkorlikning asosiy poydevori hisoblanib, o'qituvchining kasbiga nisbatan shaxsiy tavsifnomasi hisoblanadi[1;211]

Tadqiqot obyekti sifatida Shahrisabz davlat pedagogika instituti talabalari va boshlang'ich sinf o'qituvchilari tanlandi. Tadqiqot ishtirokchilari o'qitish jarayonida kasbiy mahorat va pedagogik qobiliyatlarning qanchalik muhimligini amaliy tajriba asosida tahlil qilish imkoniyatiga ega bo'ldilar.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Ushbu tadqiqotda o'qituvchining kasbiy mahorati va pedagogik qobiliyatlari o'rtasidagi bog'liqlikni aniqlash hamda ularni rivojlantirishga ta'sir etuvchi omillarni tahlil qilish maqsad qilingan. Tadqiqot sifatli va miqdoriy yondashuvlar uyg'unligida olib borildi.

1. Tadqiqot ishtirokchilari. Tadqiqotda Shahrisabz davlat pedagogika instituti talabalari va boshlang'ich sinf o'qituvchilari ishtirok etdi. Jami 50 nafar o'qituvchi va 80 nafar pedagogika yo'nalishida tahsil olayotgan talabalar qamrab olindi.

2. Tadqiqot usullari

Anketaviy so'rovlar: O'qituvchilarning kasbiy mahorati va pedagogik qobiliyatlariga oid fikrlarini o'rganish uchun maxsus so'rovnomalar ishlab chiqildi va tarqatildi.

Intervyu: Tajribali o'qituvchilar bilan chuqurlashtirilgan intervyular o'tkazilib, kasbiy mahoratni oshirish usullari tahlil qilindi.

Kuzatish: O'qituvchilarning dars jarayonlari kuzatilib, ularning pedagogik qobiliyatlarini amaliyotda qo'llay olish darajasi baholandi.

Eksperimental usul: Tadqiqot ishtirokchilari ikki guruhga bo'linib, bir guruhga innovatsion metodlar asosida malaka oshirish mashg'ulotlari o'tkazildi, ikkinchi guruh esa an'anaviy usulda dars berishda davom etdi. Olingan natijalar solishtirildi.

3. Ma'lumotlarni tahlil qilish

Tadqiqot davomida yig'ilgan ma'lumotlar statistik tahlil qilinib, kasbiy mahorat va pedagogik qobiliyatlar o'rtasidagi bog'liqlik darajasi aniqlashga harakat qilindi. Natijalar diagrammalar va jadvallar shaklida taqdim etildi.

4. Tadqiqot cheklolari

Tadqiqot qisqa muddatli bo'lib, ma'lum miqdordagi ishtirokchilar bilan cheklangan. Kelgusida tadqiqot doirasini kengaytirish va uzoq muddatli kuzatishlarni amalga oshirish rejalashtirilmoqda.

NATIJA VA TAHLILLAR

Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, o'qituvchining kasbiy mahorati va pedagogik qobiliyatlari o'zaro uzviy bog'liq bo'lib, ta'lim jarayonining samaradorligiga bevosita ta'sir ko'rsatadi. Tadqiqotda qatnashgan o'qituvchilar va talabalar orasida olib borilgan anketaviy so'rov, intervyular va kuzatishlar asosida quyidagi muhim jihatlar aniqlandi:

1. Kasbiy mahorat va pedagogik qobiliyatlarning bog'liqligi

Tadqiqot natijalariga ko'ra, tajribali o'qituvchilar pedagogik qobiliyatlari rivojlanganligi sababli o'z darslarini samarali tashkil eta oldilar.

Yangi boshlagan o'qituvchilar orasida kasbiy mahorat yetishmovchiligi pedagogik qobiliyatlarini to'liq namoyon qilishlariga to'sqinlik qilishi kuzatildi.

2. Innovatsion yondashuvlarning roli

Innovatsion metodlarni qo'llagan o'qituvchilarning o'quvchilar bilan muloqoti an'anaviy usullardan foydalangan o'qituvchilarga qaraganda samaraliroq bo'ldi.

Interfaol metodlar qo'llanilgan guruhlarda o'quvchilarning faolligi 35% ga ortdi va bilimlarni mustahkamlash darajasi yuqori bo'ldi.

3. Eksperimental tadqiqot natijalari

Tajribaviy tadqiqot doirasida o'qituvchilar ikki guruhga ajratilib, biri innovatsion metodlar asosida malaka oshirish kursidan o'tkazildi, ikkinchisi esa an'anaviy usulda faoliyat olib bordi.

Innovatsion metodlarni qo'llagan o'qituvchilar ta'lim samaradorligini 28% ga oshirishga erishdi.

An'anaviy usulda dars bergan o'qituvchilarning o'quvchilar bilan muloqoti va motivatsiyasi nisbatan pastroq bo'ldi.

4. O'qituvchilarning fikrlari va muammolar

So'rov natijalariga ko'ra, o'qituvchilarning 65% i kasbiy mahoratlarini oshirish uchun doimiy ravishda malaka oshirish kurslarida qatnashish zarurligini ta'kidladilar. O'qituvchilarning 40% i innovatsion metodlarni amaliyotga joriy etishda yetarli shart-sharoit mavjud emasligini bildirdi.

Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, kasbiy mahorati rivojlangan o'qituvchilar pedagogik qobiliyatlarini samarali namoyon qila oladi. Bunda innovatsion yondashuvlardan foydalanish muhim ahamiyat kasb etadi. O'qituvchilarni doimiy ravishda malaka oshirish kurslariga jalb qilish, ularning pedagogik qobiliyatlarini rivojlantirish va interfaol metodlarni qo'llash ta'lim sifatini oshirishda asosiy omillardan biri hisoblanadi.

XULOSA

Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, o'qituvchining kasbiy mahorati va pedagogik qobiliyatlari o'zaro chambarchas bog'liq bo'lib, ta'lim jarayonining sifatini belgilovchi muhim omillardan biridir. Kasbiy mahorati yuqori bo'lgan o'qituvchilar pedagogik qobiliyatlarini samarali qo'llab, o'quvchilar bilan interaktiv va samarali muloqot o'rnatish imkoniyatiga ega bo'ladilar.

O'tkazilgan tajriba asosida quyidagi xulosalarga kelindi:

Pedagogik qobiliyatlarning rivojlanishi o'qituvchining kasbiy mahoratini oshirishga yordam beradi. Shuning uchun pedagoglarni doimiy ravishda o'z ustida ishlashga rag'batlantirish muhimdir.

Innovatsion metodlar va interfaol yondashuvlar ta'lim jarayonining samaradorligini oshiradi. An'anaviy usullarga qaraganda, zamonaviy texnologiyalardan foydalangan holda o'qitish o'quvchilarning bilim olish jarayonini ancha yaxshilaydi.

Tajribali o'qituvchilar va yangi boshlagan pedagoglar uchun malaka oshirish kurslarini doimiy tashkil etish zarur. O'qituvchilar o'z mahoratini oshirishga imkon topgan taqdirda, ularning pedagogik qobiliyatlari ham takomillashadi.

Ta'lim sifati nafaqat o'qituvchining bilim darajasiga, balki uning pedagogik qobiliyatlari va metodik yondashuvlariga ham bog'liq. Shu sababli o'qituvchi faqatgina o'z fanini yaxshi bilishi bilan cheklanmasdan, darslarni samarali o'tish, o'qituvchilar bilan muloqot o'rnatish va ularning qiziqishini oshirish bo'yicha ham ko'nikmalarga ega bo'lishi lozim. Ushbu tadqiqot natijalari pedagogik faoliyatni yanada samarali tashkil etish, o'qituvchilarning kasbiy rivojlanish yo'llarini takomillashtirish va ta'lim jarayonida innovatsion yondashuvlarni kengroq qo'llashga asos bo'lishi mumkin.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. A. A. Xoliqov. Pedagogik mahorat. Darslik. "Iqtisod-moliya", T.: -2011, 420 b.
2. Olimov, Shirinboy Sharofovich, and Khusniddin Kupayinovich Khomidov. "Preparing Future Teachers To Solve The Tasks Of Patriotic Education Of Children And Youth." *The American Journal of Social Science and Education Innovations* 2.12 (2020): 132-136.
3. Болтаева, Зулфия Зарифовна, and Хусниддин Купайсинович Хомидов. "ЛИЧНОСТНО-ДЕЯТЕЛЬНОСТНО-ОРИЕНТИРОВАННЫЕ ТЕХНОЛОГИИ В НЕПРЕРЫВНОМ ПРОФЕССИОНАЛЬНОМ ОБРАЗОВАНИИ." VIII Лазаревские чтения "Лики традиционной культуры в современном культурном пространстве: ренессанс базовых ценностей?". 2018.
4. Khomidov, Khusniddin Kupaysinovich. "COOPERATION BETWEEN STATE AND PUBLIC ORGANIZATIONS IN THE MEANINGFUL ORGANIZATION OF YOUTH LEISURE ACTIVITIES." *Thematics Journal of Social Sciences* 7.3 (2021).
5. Kupaysinovich, Khomidov Khusniddin. "INTERPRETATION OF STUDENTS'PATRIOTIC ISSUES IN ORIENTAL PEDAGOGY." *European Journal of Research and Reflection in Educational Sciences* Vol 7.12 (2019).
6. Купайсинович, Хомидов Хусниддин. "ТАЪЛИМ-ТАРБИЯ СИФАТИНИ ТАЪМИНЛАШДА ЖАМОАТ ТАШКИЛОТЛАРНИНГ РОЛИ." НАМАНГАН ДАВЛАТ УНИВЕРСИТЕТИ-2021 1: 561.
7. Homidov, H. K. "TALABALARNI VATANPARVARLIK RUHIDA TARBIYALASHDA JAMOAT TASHKILOTLARI FAOLIYATINI MUVOFIQLASHTIRISHNING AMALDAGI HOLATI VA TAKOMILLASHTIRISH YO'LLARI." *Экономика и социум* 5-1 (108) (2023): 83-87.
8. Omonovich, Uralov Eliboy, and Ergasheva Husniya Mirzahid. "Science Teaching Process for Primary Students." *International Conference on Linguistics, Literature And Translation (London)*. Vol. 3. 2024
9. Homidov Husniddin Kupaysinovich, Ergasheva Husniya Mirzoxid qizi. "Theoretical Foundations of Working with Educational Information Competencies" *Journal of Preschool Education and Psychology* Vol.1 No. 2 .2024
10. Qodirov, F. ., Qilichova, B., & Ziyotova, M. . (2024). NOAN'ANAVIY TA'LIM TEXNOLOGIYALARINING SINFDAN TASHQARI ISHLARNI TASHKIL ETISHDAGI O'RNI. Педагогика и психология в современном мире: теоретические и практические исследования, *In academy* 23(50).3(10), 28-33,2024

11. Qodirov, Farrux Ergash, and Mahmudova, Zilola Yoqub qizi. "Innovatsion texnologiyalarni ta'lim loyihalariga integratsiya qilishning samarador usullari." International Journal of Scientific Researchers, vol. 8, no. 1, 2024.
12. Toshpulatova, Guldoni Tulqin qizi, va Qodirov, Farrux Ergashevich. "Boshlang'ich sinfda 'Informatika va axborot texnologiyalari' fanini o'qitishda yuzaga kelayotgan bir qancha muammolar, kamchiliklar va ularni bartaraf qilish usullari." International Journal of Scientific Researchers, jild 8, №1, 2024
13. Toshpulatova, Guldoni Tulqin qizi. "Boshlang'ich sinf o'quvchilarida muloqot madaniyatini shakllantirish." Ilm Fan Xabarnomasi, 2024

